

Jaroslav Lorman

„Láska k Bohu je počátek vši pravdivé ctnosti.“ Ověření konceptu autonomní morálky v morálně-teologickém díle Augustina Zippeho

Oponentský posudek rigorózní práce předložené na UK KTF ve svátek sv. Řehoře VII. 2008

Práce o rozsahu 117 stran se dělí na tři významné části: pojednání o autonomní morálce, zejména v díle Alfonse Auera, pojednání o tzv. katolickém osvícenství a studiu teologie v Českých zemích v 18. století a konkrétní pojednání o díle Augustina Zippeho.

Už sama volba tématu autonomní morálky byla významným činem, neboť jde o problematiku s nezmenšující se závažností a neboť je toto téma v české odborné literatuře de facto nezpracované. Autor práce se může dovolávat jediného díla v českém jazyce od českého autora, které kdy vyšlo, a to Autonomní morálky od Aleše Cahy, které je však spíše předmětem kritiky.

Rovněž tak je významné zkoumání díla Augustina Zippeho a jeho okolností, neboť historie české morální teologie (ať už psané jakýmkoliv jazykem) je do značné míry neprozkoumaná a její protagonisté více méně upadli v zapomenutí.

K tématu i k jeho zpracování napadne čtenáře práce celá řada otázek, např.:

- Jaký je současný postoj oficiální církevní nauky k autonomní morálce v pojetí Alfonse Auera? Jestliže není přijímána s otevřenou náručí, bylo by třeba, aby autor vyložil, jak on sám mravní autonomii chápe.
- Z hlediska vývoje české morální teologie v 19. a 20. století může být až překvapivé zjištění, že ve století 18. formuloval Zippe ideje, které lze označit za autonomní pojetí morálky. To ovšem bylo v dalším církevním vývoji potlačeno. Ke svobodě teologického myšlení, jež alespoň částečně panovala ve století 18., jsme se po obtížném vývoji opět znovu dopracovali až ve století 20.
- Existuje historická souvislost a kontinuita mezi katolickým osvícenstvím 18. století a autonomní morálkou 20. století? Pokud byla kontinuita přerušena, tak proč a jak?
- Když autor na str. 29-35 ukazuje, že bible ani další křesťanská teologická literatura nepředkládá nějaké vlastní proprium, nýbrž přejímá mravní požadavky ostatního světa a uvádí je do nového konceptu, patří to skutečně do pojednání o autonomní morálce? Vždyť ony mravní

požadavky ostatního světa vůbec nemusely být motivovány autonomně! Je skutečně „přirozená mravnost“ totéž co „autonomní morálka“ (str. 33)?

- Jaký je u Zippeho (a u Auera) vztah mezi morálkou rozumu a morálkou opírající se o zjevení? Z výkladu autora práce se může zdát, že u Zippeho je Boží zjevení podřízeno rozumovému náhledu a logicky i morálka o zjevení se opírající, že rozumové poznání je poznání nadřazené, jak by to vyžadovalo důsledné přijetí autonomie rozumu. Ale je tomu skutečně tak? Nepředstavuje zjevení u Zippeho zároveň vrchol mravního poznání a nevede k 'vysokému étosu'? Náboženství se může představovat jako přiměřené rozumu, „neboť rozum potvrzuje jeho požadavky jako řádné, spravedlivé a vhodné, nutné pro obecné blaho i pro blaženost jednotlivého člověka (s. 101), ale co když tomu tak není? Co když dojde k rozporu mezi požadavkem rozumu a požadavkem náboženství? Řeší Zippe tento problém?
- „Z pozorování přírody, ale i z ohledu k vlastnímu prožívání, vlastním pudům a pohnutkám může každý člověk vyvodit rozumovou úvahou mravní nárok.“ (s. 107) Toto velmi stručné vyjádření nacházíme v závěru práce. Lze Zippeho morálku skutečně označit za autonomní v dnešním smyslu?
- Do jaké míry směřovalo k autonomnímu pojetí morálky společenské, politické a teologické hnutí v době Zippeho života?
- Jaký je vztah mezi církevní autoritou a individuálním rozumem (či svědomím) u Zippeho a u Auera?

Po stránce jazykové kultivovanosti a formální úpravy je třeba práci vytknout pouze občasné písařské chyby, jež ovšem někdy ztěžují porozumění dané větě. Autorovi rovněž uniklo, že se v práci několikrát opakují citáty uvedené už dříve na jiném místě.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 15.9.2008

Libor Ovečka, oponent